

Николай Алексеевич Лугинов
Алдбархай
("Озонньор мичээрэ" сэнэнтэн быһа тарды)

Алдбархай ый быһа хараҥа түүн кэлбитэ. Тугу да билбэккэ нуктуу турбут табалар эмискэ үргэн үрүө-тараа сырсан бурбаспыттара. Кыылчаан туох-ханнык буолбутун быһаарыан иннинэ, арай ойбоһуттан туох эрэ супту ыстанан иһэрин көрө охсон арыычча туора ойбута. Сонно кэннигэр кини ханас буутун сиирэ-халты түһэн ардай аһы тыһа "лас" гыммыта. Харабын кырытынан көрбүтэ – сүүнэ улахан бөрө кинини мүччү-хаччы харбаһан субу ойуолаан өрө маһыйан иһэрэ. Кыылчаан ийэтигэр ыстаммыта.

Талбакаан эрэйдээх алдбархай суоһаан эрэрин биллэ. Икки ойуунан бөрө иннин бүөлүү түспүтэ. Мунунан ыстанан иһэр бөрө киниэхэ кэтиллэн киэр эһиллибитэ. Ол эрэри сонно ойон туран тийһин килэппитинэн саба түспүтэ. Онуоха Талбакаан, kuota соруммакка, муһун тоһуйа сатаабыта...

Ыттар айманар сангаларын истэн, иччилэрэ уһуктуохтарыгар диэри элбэх тыын быстыбыта. Кэмниэ-кэнэбэс дэ кэтэһиилээх саа тыһа сатараабыта.

Икки бөрө өлөрдүү табыллан хаарга булумахтаммыта, сорохторо куоппута. Уолуйан атаһ-балай сырсыбыт табалары түүнү быһа хомуйан арыычча күөйэн аһалбыттара.

Кыылчаан үргүбүт табалар быыстарынан сүүрэкэлии сылдьан ийэтин санатын иһиллии, көрдүү сатаабыта да, таһы-быһа мэлитэн кэбиспитэ. Онтон маабын алдбархай ааннаабыт сиригэр төннөн тийэн, ийэтэ эрэйдээх хаан-билик буолан, сэймэктэнэн сытарын көрбүтэ. Тийэн муннунан анныалы сатаабыта да, хайы-үйэбэ көһүйэн, тоно быһыытыбыт этэ.

Сотору иччилэрэ кэлэн табалары санга сиргэ көһөрбүттэрэ. Кыылчаан урут өрүү инники сүүрэн чынайар бэйэтэ, ийэтиттэн тардыстан, саамай тihэх табалардыын аргыстаһан иһэн, субу-субу кэннин хайыһан ийэтин кэтэһээхтиирэ да, ийэтэ манан хаарга хамсаабакка сытан хаалбыта...